

## Abonamentul:

pe 1 an 5 cor.  
pe 1/2 an 2-50  
pe 1/4 an 1-25

## ROMANIA:

pe 1 an 7 lei  
pe 1/2 an 3-50

# ȚARA NOASTRĂ

## REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ.

Redacția  
și  
administrația  
SIBIU  
NAGYSZEBEN  
strada Morii 8.

### 2 Decembrie...

Zilele aceste s'au împlinit șase decenii de când pe tronul împărătesc al Habsburgilor a urcat Împăratul Francisc Iosif I. Au fost zile de grea cumpănă, zile de premenire istorică, atunci când în liniștea tainică a palatului din Olmütz s'a săvârșit acest act de mare importanță pentru popoarele monarhiei noastre.

In aceste zile când troznează catapeteazma unor orândueli de veacuri, spiritul timpului nou cu deslănțuirile lui puternice a început să frământeze și popoarele de sub sceptrul habsburgic. In această frământare au ieșit la suprafață în sbucniri pătimașe aspirațiile acestor neamuri. In mai multe părți ale țărilor de sub domnia habsburgică s'a tulburat echilibrul bunei înțelegeri între popor și dinastie. Neamul nostru încă a tresărit sub puterea unui fior istoric, dar în fierberea haotică a acestor zile s'a ridicat ca un singur om și pătruns de tradiționala credință către Tron și Țară și-a vărsat sângele pentru apărarea Dinastiei. Istoria ne spune, cum în zilele când Ludovic Kossuth împletea fulgere de ură împotriva Casei domnitoare și plămădea gândul detronării dinastiei, săvârșită în curând în biserica din Debrecin, miile de lănceri români înfrângeau cu vitejia lor cetele dușmane tronului.

De atunci au trecut șasezeci de ani. Istoria nepărtenitoare a dovedit în această vreme îndelungată, că aspirațiile poporului românesc din monarhia noastră nici când nu și-au căutat un drum opus intereselor superioare ale Dinastiei. Am fost și în acest timp ca tot-

deauna cel mai credincios popor care cu toate puterile lui în pace și războiu și-a arătat cu prisosință alipirea către Tron.

Trăind și murind pentru Dinastie, așteptând din înălțimea strălucitoare a Tronului alinarea suferințelor sale, fără nici o clipă de îndoială în părinteasca dreptate implorată în zile grele de amărăciune, astfel s'a scurs această perioadă din istoria poporului românesc dela noi.

Stăruind fără preget în această credință au trecut peste capetele noastre cele șase decenii de sbucium neîntrerupt. Acest adevăr l-a însemnat în anele ei istoria lumii, acest adevăr îl știm cu toții și suntem datori să-l spunem acum când poporul nostru e în fața multelor primejdii cari îl amenință.

### Situația noastră.

Și ici și colo vezi scăpărând câte o scântee, ce pentru moment îți infiripă nădejdea că va lumina un colț, unde să se muncească știutor și cu îndărătnicie pentru rezolvirea cu bine a uneia dintre problemele ce ni-se îngrămădesc.

De obicei însă scânteele se agită câteva momente, apoi pâlăște și în sfârșit se stinge fără vlagă și fără să lase în urmă-i decât doruri vagi și o decepție mai mulf.

Incolo ne lăudăm imprumutat, ne înjurăm imprumutat și ne încredem în viitorul de aur și în puterea de viață a neamului nostru.

Ici colo în bătaia luminei de un moment, ce o scapără scânteele: o idee, o vrere de muncă, un strigăt de alarmă — vezi sgulți câte unul ori câte 3-4 ce-au cutezat să creadă pentru moment, că ei pot să persiste în o muncă sili-

toare și conștientă. Și apoi li vezi cum pică de oboseală și de decepții unul câte unul.

Câți svârcolitori — atâtea poteci, atâtea planuri. Și nu se găsește „n'avem omul” care să caute și să găsească legătura organică între aceste planuri, între aceste svârcoliri. N'avem omul care să orânduiască și munca și lupta.

Poporul, țăranul așteaptă și se urește. Ajunge să fie nelucrușător și apatic, căci el nici atât nu poate desluși din buimăceala ce ne stăpânește.

Zi după zi perdem câte o cetățuie de rezistență și de apărare și bunii de ieri ajung răii de mâne — pe toate cărările vieții noastre.

Așa vedem noi situația și pesimismul nostru ori cât am dori să-l știm desmintit — amenință să fie realitate dovedită. Să schițăm — obiectiv și numai între chestiunile mai recente.

In mersul nostru cultural cea mai grozavă izbitură ni s'a dat prin legea școlară a lui Apponyi. La început s'a pornit cu multă însuflețire adunări mari și impozante, în care am protestat solemn, contra barbariei comise față de instrucție, temelia educației și culturii noastre naționale.

Mai târziu însă, s'au ivit chiar propuneri tipărite în gazete, că ar fi poate mai cu cale să nu mai cheltuim de geaba pentru școlile, ce și așa nu pot fi salvate!

Despre o muncă iscoditoare, organizată și cu răbdare nici vorbă.

Se pare că lumea noastră s'a împăcat cu gândul: o fi ce-o fi — ce să-i faci!

Dar altă chestiune.

Inainte cu luni de zile se pornise în pressă și în discuțiile noastre o ispitire vrednică pentru aflarea mijloacelor potrivite ca să ne organizăm politicește — să avem odată pus în lucrare reală și organică partidul nostru politic, s'a discutat cu

### VIEAȚA TEATRALĂ.

„Mărul” lui Bârsan.

In jurul teatrului din București s'a făcut în anii din urmă mult sgomot. S'a scris pentru și contra direcțiunii lui; s'au aranjat meetinguri de protestare; s'au făcut interpelări în cameră și la sfârșit a curs și sânge românesc din pricina lui. Toate aceste, vezi Doamne, pentru schimbarea direcțiunii estetice și naționale în viața teatrală. Rezultatul însă n'a fost cel așteptat. S'au schimbat ei conducătorii instituțiunii, s'a făcut o mică variație în alegerea pieselor, dar celelalte au rămas ca mai nainte: teatrul nu este astăzi nici mai naționalist, nici mai artistic, nici mai antifrancez ca în perioada trecută și „Manasse”, splendida dramă izraelito-română se joacă cu același entuziasm. In schimb însă vorba multă făcută în jurul teatrului a provocat desvoltarea unui interes public mai mare. Mulțimea aleargă cu tot mai multă stăruință la reprezentațiile teatrale — o mulțime modestă, binevoitoare și primitoare, a tot ce i-se dă. Un semn bun acesta, pentru viitorul teatrului.

Ceeace însă mișcarea asta nu ne-a dat este literatura dramatică originală, — tocmai partea cea mai importantă, problema cea mai grea și care nu se rezolvă prin o întrunire publică. Pro-

testările în contra unei direcțiuni artistice sunt zădarnice, când nu poți să-i opui alta mai bună și când literatura străină n'o poți înlocui cu cea originală. Adevărat că schimbările aceste nici nu se fac de pe o zi pe alta, ci într'un curs de ani întregi și va mai trece multă vreme până ce vom mai putea renunța la importanța pieselor străine și ne vom putea satisface orgoliul național, desfătându-ne cu preferință în propriile noastre produceri dramatice.

Incerări în această privință se fac, dar isbânda e grea, căci noua noastră literatură dramatică trebuie să întrunească multe și mari însușiri pentru a străbate și a se menține pe scenă. In drama istorică ea trebuie să prezinte ceva mai mult ca Alexandri, în comedie să întrecă pe un Caragiale, căci amândoi aceștia, cari marchează culmile celor două epoce ale literaturii dramatice, sunt pe cale a se demoda. Scriitorii mai noi trebuie să aducă o mai subtilă artă, mai mult rafinament, probleme psihologice și sociale mai bine pătrunse și să iasă din șabloanele de până acum. Iar sub acest raport, ceice se încearcă în anii din urmă să inaugureze o nouă epocă, ne rămân în mare parte datori cu obligațiunile lor. Cu „Mama” și „Sanda” n'am făcut un pas înainte și n'am umplut golul imens al scenei naționale.

Stagiunea Teatrului Național din anul acesta s'a deschis cu o nouă piesă originală: „Ultimul

Viăstar”, cu subiect din viața ardelenescă. Cum autorul e un începător și piesa numai o înșirare de tirade juvenile, ideea literaturii dramatice originale a suferit o nouă înfrângere. A venit însă d-l Z. Bârsan să aducă o notă mai simpatice în atmosfera aceasta de neîncredere, în mare parte motivată, față de lucrările originale. Piesa d-sale „Mărul”, jucată în săptămâna trecută de trei ori și menținută în program pentru alte reprezentații, a deșteptat speranțe generale. Publicul și presa au făcut o primire bună dramei prietenului nostru.

Fără a purta pecetea vecinicii, lucrarea lui Bârsan îți dă, ca impresie definitivă, convingerea că am câștigat un scriitor dramatic într'ansul. In toată povestirea asta dramatizată despre un părinte stricat, care aduce neliniște și desnădejde în sânul unei familii, se vede măiestria de a înălța atenția ascultătorului, — taina cea mare a scriitorului de soiul de a lega în mod firesc firul acțiunii, de a păstra proporția și a produce la fiecare pas efectul dramatic. Poetul liric, autorul visător al atâtor cântece de iubire pare că a dispărut și abia îl mai poți regăsi în cadrul romantic al piesei sale, în grădina aceea misterioasă în care se află mărul simbolic și în episodul de duiosie familiară a scenelor dela început. In schimb scriitorul dramatic iasă în evidență nu numai în partea tehnică — d-l Bârsan e și actor și e natural că în partea tehnică a scrierii sale dramatice să fie meșter — dar și în partea ei li-



inversunare și cu însuflețire. Ba eră cât p'aci o divizare pe motivul că unde să fie centrul de acțiuni politice. Unii pledau cu Aradul, alții cu Budapesta, alții cu Sibiuul.

S'au făcut unele tipărituri. Coale pentru membrii, broșuri cu organizația, credenționale și altele. Au fost chiar și distribuite multe dintre aceste hârtii.

Se speră mult — dar a fost tot scânteia ce-a licărit numai un moment. Insuflețirea a pălit, interesul a scăzut și azi stău așa fel cu organizația, că nime nu știe că ce-i și cum. Cu toate că iată-ne ajunși în fața luptei pentru votul universal. Am produs din nou câteva adunări de protestare contra falsificării și pluralității votului universal și acum așteptăm să vedem ce aduce ziua de mâine. De sigur ce ne-a lăsat și ziua de ieri.

Dar trecem la alt teren.

În sânul bisericilor vii românești, în timpul din urmă se ivesc tot mai adeseori acțiuni și ținute, ce îngrijorează dureros. Dela vladici până la crâsnici găsești tipuri ciudate, ce săvârșesc lucruri și mai ciudate. Slugărnice în sus, atrocități în jos cu vânzări și cumpărări respingătoare.

Auzi și ici și colo plângeri, vezi hârțuieți, simți reprobări — dar pe ranele adevărate nime nu îndrăznește să-și aștearnă cu dinadinsul scalpului curățitor.

N'avem omul.

Dar trecem înainte.

Tot mai mult se accentuează convingerea că în situația dată cea mai reală și mai folositoare muncă am putea-o săvârși pe terenul economic. Așa fiind s'a pornit șirul însuflețitorilor și a indemnărilor — pe hârtie.

Cu vorba și cu scrisul am făcut o respectabilă cale.

Dar incolo — iar scânteia, ce licărește un moment, ca să pălească apoi și în urmă să se stângă, ca multe altele.

Și în acest teren — relativ — s'a muncit cu mai mulțoasă îndărănicie. Să scoatem câteva pilde:

De vre-o 3—4 ani în urmă se agită cu multă nizuință chestia *tovărășilor sătești* și a creării unei centrale pentru îngrijirea și înmulțirea *tovărășilor*. În zeci de vorbiri și prelegeri și în sute de articole de gazetă s'a scos la iveală și s'a recunoscut fără rezerve importanța acestor așezăminte și arme în munca și în lupta economică.

Cu toate aceste în acești din urmă 3—4 ani abia s'au înfiripat 10—20 *tovărăși* pipăite sub scutul câte unei însuflețiri, poate și aceea scânteietoare de azi pe mâine.

Ori apoi: S'a sulevat chestiunea unei bănci de asigurare românești, pe urma celor văzute și întâmplate în jurul băncii de asigurare „Transsylvania“ din Sibiu, stăpânită absolut de sași. S'au cheltuit forțe, s'au scris zeci de articole de gazetă, s'au făcut propuneri sănătoase. Și acum: chestiunea e în adormire. Se trece la ordinea zilei și iar amenință mângâierea: o fi cum o fi — ce să-i faci!

E apoi la ordinea zilei chestiunea *Băncii culturale*. În jurul acesteia și acum se mai discută — cât mai aprins cât mai domol.

Majoritatea părerilor pare a fi contra alcătuirii, invocând multe motive financiare, economice și naționale.

Cu toate aceste minoritatea e pe cale să facă ce și-a propus.

Să vede că ei au omul — care neamului întreg îi lipsește...

Să mai pomenim de felul curios și lipsit de orice aparință a unei consfătuiri premergătoare, ce să-ți lase barem umbra unui desideriu de organizare — cum se agită acum pentru ținerea unei *mari adunări naționale* în fața proiectului pentru votul universal și în fața situației create!...

Mai bine întrerupem firul, căci ne-am pomeni că răscolind am fi siliți să ne oprim și la alte atâtea momente, ce ar da conture bizare situației, în care ne găsim.

Recunoaștem fără incunjur că schița conturată aici de noi nu e nici completă, nu e poate nici lipsită de pesimism.

În tot cazul însă, cine își ia oboseala să-și găsiască o icoană a situației va afla multe trăsături ce-l apropie de adevărata realitate, ce o trăim.

Și asta ne doare.

Și dacă totuși ținem să spunem în publicitate toate cele înșirate o facem cu nădejdea că servim câtuș de puțin la recunoașterea adevărului, că nu felul nostru de a munci și a lupta ca români — e adevărata muncă și adevărata luptă — ce ni-o impune situația dată.

V. C. O.

**Ciudățeniile d-lui Iorga.** Ziarele din București au relevat, mai săptămânile trecute, câteva afirmațiuni foarte ciudate ale d-lui Iorga. făcute într-o adunare publică, cu privire la politica noastră. Noi într'adins nu ne-am ocupat de spusesele acele, căci am fi atras numai atenția ziarelor maghiare și am fi ajuns în situația penibilă de-a scrie cuvinte prea aspre despre oare-cari oratori dela „Dacia“.

Vedem însă că ciudățeniile d-lui Iorga se țin lanț. Fiecare articol sau cuvântare, în cari se ocupă de noi, ne dau de bănuț din punctul de vedere al obiectivității. Suprător indeosebi este d-l Iorga prin patima sa de a sfătui mereu, fără să-i pese de justetea sau vinovăția sfaturilor sale.

Iată cazul mai recent:

Acum când toată grija noastră se concentrează asupra nevoilor de acasă, când ducem o luptă dintre cele mai inversunate, d-sa găsește momentul potrivit de-a trimite ziarelor noastre *lămuriri* în cari le atrage atenția binevoitoare asupra d-sale și a planurilor sale de viitor.

Nu e vorba: ne pare foarte bine că d-nul Iorga are intenții de aceste și că, împreună cu d-l A. C. Cuza, va întemeia în Regatul român un nou partid de guvernământ. Dar eră oare oportun să ni-o spună aceasta tocmai acum, când pe noi alte gânduri ne muncesc?

Ne privesc pe noi treburile aceste private ale d-sale, sau cel mult de interes pentru alegătorii din România. asupra cărora ar trebui să se mărginească propaganda sa? Grupările politice, cele de astăzi și cele viitoare, sunt chestiuni interne ale Regatului român și prevestiri asupra lor desigur nu ne interesează de-aproape.

Dar scrisoarea cu *lămuririle* d-lui Iorga mai cuprinde o caldă recomandare a viitorului partid, pe cum și o filipică la adresa celorlalte partide existente astăzi, a căror lealitate față de noi d-sa o bănuiește. Cu alte cuvinte, ne invită să ne solidarizăm cu d-sa și cu partidul ce va întemeia, ca singurul reprezentant neaoș al românismului, iar pe de altă parte să avem aceleași păreri rele despre celelalte partide politice din Țară.

În acest punct d-l Iorga e cu totul rătăcit. Egoismul acesta feroce, cu care d-sa voiește să monopolizeze toate sentimentele românești din Regat și să fie considerat ca singurul reprezentant al unei politice oneste, trece în domeniul humorului. Iar cât pentru denunțarea că partidele de astăzi nu ne-ar fi binevoitoare, ne permitem a respinge gândul, că a existat sau va putea exista vre-o dată un întreg

terară. Tonul întreg al piesei este de o matură siguranță. Dialogurile curg netede. Gânduri alese și comparații poetice presărate în fiecare scenă.

Dacă ar fi ceva de excepționat, este partea așazicând ardelenească a subiectului, accentuarea naționalismului, care nu concordă cu caracterul general al piesei. S'ar părea că talentul dramatic al lui Bărsan se potrivește mai mult pentru lucrări de artă pură, decât pentru subiecte unde se pot întrevede anumite tendințe și suntem îndreptățiți a aștepta dela d-sa opere de valoare superioară, cu cari arta să nu fie tulburată de nici o tendință vremelnică.

„Mărul“ a avut succes de scenă și grație jocului ales al celor de frunte artiști dela teatru. Printre aceștia a susținut un rol de femeie însăș soția autorului, d-na Olimpia Bărsan, al cărei mare talent dramatic e în desfășurare și e urmărit cu deosebită atenție de ceice cunosc teatrul. E întâiul caz poate în analele teatrului nostru, când soția unui artist și autor dramatic contribuie ea însăș la întemeierea reputației de scriitor a soțului său.

Eu personal înregistrez cu multă satisfacție succesul amicului meu, în al cărui talent am avut totdeauna încredere și de activitatea viitoare a căruia leg frumoase nădejdi.

II. Chendi.

## Iarnă.

Cum s'a trecut de iute primăvara  
Și veștedele foi cum s'au trecut!...

E iarn' acum! Grădina-i copleșită  
Cărările 'n zăpadă s'au pierdut,  
Amurgurile mor necunoscute  
Și dorurile ațipesc de rând  
Și cântecile mor neisprăvite  
Și lacrimile se sfârșesc curând...

Coboară amintirile în minte...  
Un stol de corbi departe se coboară...  
Un fulg de nea fereastră îl topește,  
O lacrimă pe-obraz s'a spart ușoară...  
Un croncănit departe... o fanfară:  
Inmormântează iar pe cineva!..  
Și fulgii cad..., și ochii plâng...  
Și-n flacăre se-abate umbra ta...

Și-n flacăre trosnesc și gem și mor  
Pălite foi și ramuri vechi, uscate  
Se'mparte jarul în grădini cu flori  
Și flacăra'n boschete parfumate.  
Scânteile lucesc tremurătoare...  
Căminu-i cer de vară uriaș, —  
Colea grădini, păduri scaldate'n soare  
În fund de tot se aprinde un oraș...

Victor Eftimiu.

## Cum am redactat un ziar agronomic.

De Mark Twain.

Numai după oarecare șovăire am primit sarcina de-a redacta, vremelnic, un ziar agronomic, — cum și plugarul numai fără voie ar primi să fie căpitanul unei corăbii. Eram, însă, într-o situație de trebuia să mă bucur de orice leafă. Redactorul regulat al ziarului se ducea din oraș pentru câteva zile și eu am primit condițiile ce mi-le oferea să-i țin locul.

Sensația de-a munci din nou mă făcea fericit și săptămâna întregă am lucrat cu străduință neobosită. Scrisul meu a trecut în tipografie și am petrecut o zi plină de neliniște, dornic să văd dacă munca mea va fi luată în seamă. A doua zi, când — după apusul soarelui — ieșiam din redacție, o ceată de bărbați și copii așteptau jos la scări și, făcându-mi loc să trec printre ei, câțiva ziseră încet: „Acesta e!“

Scena aceasta, bine înțeles, m'a încântat. A doua zi altă ceată mă aștepta la scări și prin strade dam pretutindeni de trecători cari la vederea mea se opriau și mă urmăreau cu ochii plini de interes. Ceata ce mă aștepta la scări, la vederea mea, se risipl. Auzii pe unul spunând vecinului său: „Ultă-te la ochii lui!“ M'am făcut că nu bag de seamă senzația ce-o stărnesc; în

partid politic român, care în mod conștient să fie un dușman al cauzei noastre de aici.

Ne pare foarte rău să-l vedem pe d-l Iorga îndemnându-ne să credem că în România sunt partide cari ne voiesc rău, sau ne-ar specula interesul nostru în avantajul lor. Aceasta înseamnă a semăna vrajbă și indoială tocmai acum, când avem nevoie de inimile tuturor Românilor. Nu noi, ci cel mult vrășmașii noștri pot să se bucure de asemenea înșinuări.

Se cere așa de puțin bun simț, ca să nu mai faci greșeli de cari orice altă mediocritate politică ar ști să se păzească!.

## REVISTA POLITICĂ.

**Libertatea de presă în Ungaria.** Sâmbătă, la 28 Noembrie, d-l Sever Bocu, redactorul „Tribunei“ din Arad, a stat în fața curții cu jurați din Oradea-mare ca acuzat în trei procese de presă pornite împotriva D-sale pentru „agitatie“ și „preamărire de crimă“.

D-l Bocu a fost declarat vinovat și condamnat la 2 luni închisoare de stat și 400 cor. amendă în bani.

Impotriva ziarului nostru deasemenea s'au pornit mai multe procese noi, tot pentru „agitatie“...

Și străduința aceasta de-a înfundă temnițele cu „agitatori naționaliști“ la noi se numește — libertate de presă!

Ce batjocură!

**Din Camera deputaților.** După o încercare neizbutită de-a declara urgența discuției proiectului de buget (dintre cei 150 de deputați iscăliți au lipsit mai mulți inși), guvernul tot a reușit a doua zi, să obțină lungirea ședințelor. De Vineri începând, ședințele Camerei țin câte 8 ore pe zi și votarea merge strună...

După ce în ședința de Luni și Marți s'a primit și votat și în a treia cetire legea vinurilor (legea despre falsificarea vinurilor și vânzarea vinului falsificat), Camera deputaților a reintrat în discuția proiectului de buget.

Impotriva bugetului au luat cuvântul, dintre naționaliști, d-l Dr. Vasile Lucaciu, în ședința de Miercuri, și d-l Dr. Aurel Vlad în ședința de Joi. D-l Vlad a ținut un energic și bine documentat discurs stăruind mai ales, asupra unui „argument“ predilect al farsorilor politicieni maghiari: „De ce nu vă duceți în România“. D-l Vlad a

arătat cum toți cetățenii regatului liber al României se bucură de drepturi egale largi; în România există libertate de presă, se respectă dreptul de asociere și liberă întrunire, pe când în Ungaria ținta guvernelor e consolidarea stăpânirii oligarhice.

În afară de naționaliști, și deputații croați au luat cuvântul împotriva proiectului. Majoritatea, însă, se abține dela discuție. În ședința de Vineri s'a și putut intra în discuția pe articole a proiectului.

La discuția bugetului ministerului de interne și-a ridicat cuvântul distinsul deputat al Vinului d-l Dr. Iuliu Maniu, ca în cadrele unui discurs avântat să motiveze neîncrederea clubului naționalist în politica guvernului și mai ales a ministrului de interne care a încetățenit în Ungaria obiceiul că la o alegere iau parte mai mulți gendarmi decât alegători! Arată cum în comitate și mai ales în comitatele române se observă o politică de destrăbălare numai pomenită. Și vina nu e numai a rasei maghiare, ci a domniei de clasă care s'a infiripat în țara aceasta...

**Parlamentul austriac și votul plural în Ungaria.** În ședința de Joi a Reichsratului austriac, deputații social-democrați Adler, Nemeș, Deskin-ky, Pittoni și Wityk au adresat întregului cabinet o interpelație energică în chestia proiectului de lege despre votul plural prezentat de Andrássy.

În interpelarea aceasta, între altele, se zice: „Regele Ungariei a promis în mod solemn și de repetiteori popoarelor statului său votul universal, egal și secret. Promisiunea aceasta a fost călcată. Regele și-a dat învoirea prealabilă la un proiect de reformă electorală care e chemată să consolideze domnia de clasă a oligarhiei maghiare... În anul 1905, când ministrul-prezident Gautsch a făcut și el declarații în chestia reformei electorale din Ungaria, și-a motivat amestecul declarând că într-o chestie atât de gravă care atinge și interesele Austriei trebuie să se ceară și avizul ministrului președinte austriac... Acum stăm din nou în pragul unui astfel de moment. Și întrebăm guvernul: Ce pași a făcut pentru a lumina Coroana asupra faptului că reforma electorală a guvernului ungar lovește adânc în interesele popoarelor din Austria“.

Pentru desfășurarea și motivarea acestei interpelații nu s'a fixat încă ziua.

## Mesagiul regal al României.

Sâmbătă, cu prilejul deschiderii sesiunii ordinare a Corpurilor legiuitoare, a răsunat în București unul dintre cele mai importante mesagii regale rostite de Regele Carol al României.

După frământările sângeroase din anul trecut, politica generală a României a trebuit să țină seamă de situația gravă creată prin recente evenimente politice. Mesagiul regal rostit Sâmbătă e o dovadă vie că tânărul Regat liber al României merge înainte, hotărât și neșovăitor, pe calea reformelor ce țințesc democratizarea desăvârșită a regimului constituțional.

Fără indoială cea mai importantă declarație e cea care anunță întinderea regimului constituțional asupra județelor Constanța și Tulcea.

Reproducem părțile marcante ale acestui Mesagiu:

„Ieri s'au împlinit treizeci de ani de când în capul armatei am pus piciorul pe pământul Dobrogei, recâștigată prin sângele vitejilor noștri ostași căzuți în războiul independenței. (Aplauze puternice.) De atunci această parte a României a luat un avânt puternic. Prin conștiința națională reinviată, prin lucrările mărețe și roditoare cu cari Regatul neconținut a înzestrat-o, ea este astăzi deapurarea unită cu patria mamă, prin simțăminte de dragoste și de recunoștință. A sosit dar momentul să întindem asupra județelor Constanța și Tulcea regimul nostru constituțional. (Aplauze).“

Pășim înainte cu încredere în aplicarea legilor agrare, Guvernul Meu va pune dar toată îngrijirea ca realizarea acestei mari reforme economice și sociale să fie pe deplin asigurată, și va propune în acest scop măsurile pe cari experiența le va fi arătat necesare (Aplauze prelungite).

Spre a desăvârși reorganizarea administrativă și spre a da o viață nouă organelor administrației locale, se impune schimbarea legii Consiliilor județene. Întrunirea într'un colegiu unic al alegătorilor acestor Consilii va constitui un mijloc practic de educațiune cetățenească.

suflet, însă, eram foarte încântat și hotărâi să-i scriu mătușii mele un raport amănunțit.

Am urcat scările și, apropiindu-mă de ușă, auzii voci răsunătoare și râs vesel; când deschid ușa, zăresc doi provinciali tineri dela țară, cari văzându-mă, începură să răză cu poftă și mai mare și dispărură apoi, sărind prin fereastră. Am rămas surprins.

Peste o jumătate de oră intră un domn bătrân, cu barbă lungă și o față distinsă dar severă și, la invitarea mea, luă loc. Părea că are ceva pe suflet. Iși puse pălăria pe dușumea și scoase din buzunar o basmă roșie și un număr al ziarului nostru.

Iși puse ziarul pe genunchi și, ștergându-și ochelarii cu basmaua, mă întrebă:

„D-ta ești redactorul?“

I-am răspuns, firește, afirmativ.

— Ai mai redactat cândva un ziar agricol?

— Nu, îi răspunsei eu; aceasta e prima mea încercare.

— Foarte probabil. Ai măcar experiențe pe terenul agronomiei?

— Nu; cred că nu am.

— Instinctul îmi spune că nu poți avea! — imi răspunse bătrânul, punându-și ochelarii pe nas și privindu-mă cu asprime. Apoi deschise ziarul. — Trebuie să cetesc pasagiile cari mi-au

trezit instinctul acesta. Ascultă cu luare aminte și spune-mi dacă d-ta ai scris cele ce urmează:

„Guliile nu trebuie scuturate, căci se strică ușor. E mai bine să pui un băiat să le culeagă cu mâna.“

— Ei, ce zici la asta? Sunt sigur că d-ta ai scris-o?

— Ce cred? Ei, cred că e bine de tot. Cred că are înțeles. Nu mă îndoiesc, că an de an numai în orașul acesta se pierd milioane și milioane de bonițe de gulii, din pricina că sunt scuturate până n'au ajuns la maturitate deplină, de vreme ce dacă ai pune un băiat să se urce în copac și să-l scuture încet...

— S'o scuture pe bunica d-tale! Guliile nu cresc pe copaci!

— A, nu cresc pe copac, într'adevăr nu cresc? Cine, dar cine ți-a spus că cresc pe copaci? Am folosit fraza aceasta în sens figurativ, numai și numai în sens figurativ. Nu trebuie să fii om cu carte ca să înțelegi că voiam să zic, că băiatul are să scuture vița!“

Bătrânul sări în picioare, mototoli ziarul, îl aruncă la pământ, îl călcă în picioare, sfărâmă câteva obiecte cu bastonașul său și-mi declară că nu am mai multe cunoștințe decât o vacă; apoi ieși, trântind ușa cu tărie, tropotî pe scări sgomotos, cu un cuvânt se purtă atât de ciudat încât mă făcui să cred că s'a supărat pentru ceva. Neștiind, însă, ce-l supărase, nu puteam nici să-l împac.

Nu mult în urmă țișni în redacție o figură de cadavru, cu niște plete lungi, jigărite, ce-i acoperea umerii, și pe față și bărbie cu o miriște de păr netăiată de-o săptămână; intrat se opri fără nici o vorbă, cu un deget pe buze, cu capul și trupul plecat înainte, — ascultând. Nu se auzia nimic. Și el totuși ascultă. Nici un sgomot. Întoarse cheia din ușă, se apropiă de mine, încetșor, de doi pași, apoi se opri, mă privi cu curiozitate, scoase din sân un ziar împăturat și-mi zise:

— Uite, d-ta ai scris aceasta. Cetește-mi-o — iute! Alină-mi durerile. Sufer.

Începui să citesc; și cum ceteam, frază de frază, vedeam cum se ușurează, cum fața i-se înseninează, mușchii i-se liniștesc, cum o pace senină se furișează peste fața lui luminându-o cum luminează lumina palidă a lunii un ținut pustiu. Și am cetit:

„Guano e o pasăre frumoasă; creșterea ei e, însă, foarte anevoioasă. Nu trebuie importată înainte de Iunie și după Septembrie. Jarna trebuie ținută la loc cald, ca să-și poată cloci ouăle.“

„Nu mai e nici indoială că vom avea o vreme proastă pentru grâne. Plugarii vor face, prin urmare, bine să adune cocenii de grâu și să samene cojile de hrișcă în Iulie, în loc de August.“

„Despre dovleac. — Boaba aceasta e foarte iubită de locuitorii din centrul Angliei, cari o preferă coacăzei pentru a face din ea prăjituri, și o preferă, în același timp, și smeurei ca nutreț pentru vaci, fiind mai bogată și nutritivă. Dovleacul e unicul comestibil din familia porto-



În cele următoare, mesagiul regal stăruie asupra reformelor ce au să se realizeze prin singuraticile ministere, și încheie:

„Sunt convins că în această sesiune lucrările Domniilor-voastre vor fi tot atât de roditoare ca ale trecutei sesiuni, și că ve-ți desfășura aceiași râvnă de a pași înainte pe calea progresului și de a păstra și ridica neîncetat situațiunea ce am căpătat între State prin o muncă încordată și neobosită.

Dumnezeu să binecuvinteze lucrările D-V. Sesiunea ordinară a Corpurilor Legiuitoare este deschisă\*.

Și acest mesagiu regal a răsunat în același timp în care, dincoace la noi, realitatea desminte făgăduințele făcute într'un mesagiu rostit cu trei ani înainte.

Câtă deosebire între regatul nostru milenar, și tânărul regat de dincolo!

## CRONICA LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ.

„Salomea“ oprită. Drama lui Oscar Wilde, cunoscută și la noi în frumoasa traducere a lui Z. Bărsan, a fost oprită la teatrele rusești, prin o circulară a Sfântului Sinod din Petersburg. În același timp s'au interzis reprezentațiile oricărui altor piese dramatice de cuprins biblic, între altele și „Sora Beatrice“ de Maeterlinck. Acestea ca măsură împotriva spiritului cu totul dușmănos ortodoxiei rusești, ce s'a încuibat în timpul din urmă în centrele Rusiei.

Am fost la una din lunarele serate artistice, date de „Reuniunea sodalilor români“ din Sibiu. Nu e multă artă și nici prea multă școală în diletanți ce se produc acolo. În opera binefăcătoare a d-lui Victor Tordășanu, e aceea ce nu o dau nici conservatoarele și nici alte instituțiuni similare, — e dragostea de muncă, e înfrățirea aceea durabilă, e râvna după lumină, e purificarea unor suflete închise zilnic în strâmtul atelierelor!

... Am fost numai odată... și nu știu cum... dar parc'aș regretă mult să nu mă duc și a doua-oară și a treia oară... și așa mai departe.

calelor cari crește în Nord; cu excepția dovleceilor și a câtorva varietăți de cartofi. Obiceiul de-a le planta în fața casei, printre plantațiile de pomișori, începe să dispară, fiindcă s'a putut convinge toată lumea, că dovleacul, ca copac umbros, nu face.

„Acum, când se apropie vremea mai caldă și găscanii încep să nască...“

Ascultătorul meu sărl în picioare și-mi strânse mâna.

— Ajunge, ajunge! Acum știu că nu-mi lipsește nimic, căci d-ta mi-ai cetit cuvânt de cuvânt, ce cetisem și eu. Străinule, când am cetit-o, însă, pentru întâiașdată azidimineață, mi-am zis — n'am crezut-o niciodată, deși prietini mă țineau veșnic închinat — mi-am zis: acum cred și eu că sunt *nebun*; și am scos un țipet încât trebuie să se fi auzit în depărtare de două miluri și am tâșnit din casă ca să omor pe cineva, — pentrucă, știi, știam c'o să ajung odată la aceasta și așa de ce n'ași fi început numai decât? Am recetit încă odată câteva fraze ca să mă asigur pe deplin, apoi am pus foc casei și am pornit. Am schilozit pe mai mulți inși, iar pe unul l-am legat pe un copac, unde pot pune mâna pe el când vreau. M'am gândit însă, cum treceam să intru și să mă conving; acum m'am convins și-ți spun că ăla din copac se poate bucura. L-ași fi omorât, cu siguranță, când m-aș fi întors. Rămâi cu bine; mi-ai luat depe inimă o piatră grea. Muntea mea a știut să supoarte povara unui articol agronomic scris

## Săraca constituție a marelui Andreiu!

Brad, 7/20 Noemvrie 1908.

Cine a luat parte la alegerea de deputat congressional în cercul Zarand, cetind cele întâmplări la Brașov, rămâne izbit de marea asemănare între Brad și Brașov. Puțină deosebire e numai în forma dinafară, fondul e același. „Alesul“ nostru, neavând un protopop Voina la spate și-a făcut însuș treboarele. Înainte de alegere nu eră zi, în care să nu-l vezi colindând dela om la om în Brad. Fiind agent al institutului „Crișana“, iar până de curând vicedirector și membru în direcție — deși n'a înțeles niciodată adevăratele nevoi ale acestui institut — s'a îmbulzit la conducere, întărind părerea sătenilor, că dela grația lui atârână, ca banca să le facă sau nu unele ușurări. Mai face obligații și alte scrisori sătenilor pentru plată, iar la unul are vite în creștere. Situația aceasta, precum și influența asupra gazdelor de școlari din Brad, le-a exploatat bine candidatul, căci în ziua alegerii veniseră și de aceea, cari de ani de zile n'au fost văzuți în biserică. Ba chiar aceștia erau corteșii, postați în diferite locuri printre săteni. După deschiderea sinodului cel dintâi, care prezintă o listă pentru constituirea biroului, e însuș candidatul. Făcându-se și altă propunere însă prezidentul n'a purces ca cel din Brașov și astfel n'a ieșit lista candidatului. Când eră să se înceapă votarea, smeritul nostru candidat își face loc printre mulțime, se așază în mijlocul bisericii, unde stă preotul, când predică, și cu un aer grav și resignat începe: „Fraților! Din tinerețele mele, — tu Doamne...“ Mai mult nu putu zice, căci prezidentul îl întrepruse, întrebându-l, ce vrea, pentrucă acum nu urmează decât votarea. Contrariat, d-l candidat, care, se vede, voiă să-și ție vorbirea-program, îi zice prezidentului: „Ce, îmi detragi cuvântul? Vedeti, oameni buni, că nu mă lasă d-l prezident, dar o să vă vorbească altădată“. După aceasta s'a pus lângă masa de votare, unde a stat până la sfârșit, fixând cu mult înțeles pe fiecare votant.

Înainte de alegere d-l candidat a făcut câteva turneuri în cerc, hotărâtoare. Într'o ședință din anul trecut a comitetului despărțământului Brad al „Asociațiunii“, suslăudatul domn, cu multă vorbărie, a susținut, că de aceea nu merg bine trebile acestei instituții, căci adunările generale nu se țin după un program mai bogat... Și i-a

succes a aduce hotărârea, că adunarea generală din 1908 să fie în Cebea și cea din 1909 în Herțegani, fiecare la Rosalii, ca să se știe din vreme și să se facă „programul“. În cursul vremii însă a uitat de program. Au trecut Rosaliile, a trecut vara și poate trece și toamna fără adunare, dacă nu aduce Dumnezeu alegerile pentru congres. Îndatăce s'a publicat terminul lor, iute pregătiri de adunare. Și nu în Cebea, căci acolo „e neînțelegere între preoți“... ci departe pe Criș în sus, tocmai la Blăjeni, până unde mergând cutreeri o mulțime de sate. Și cu toatecă n'a fost nime din comitet, care să reflecteze la spese de trăsură (un singur membru, afară de d-l candidat, care s'a dus la Blăjeni, a mers pe spesele proprii) — s'au luat trăsuri, de a cărori spese s'a îngrijit d-l candidat, nu știm bine, din cassa „Asociațiunii“, ori din a sa proprie. Și haid la Blăjeni, cu alaiu mare, cu matadori, oameni în mare parte fără nici un simț cătră chestiile noastre culturale (ca gozarul D., notarul Pl. ș. a.), dar corteși binecunoscuți. Aici vorbiri umflăte, fraze din belșug, planuri și iar planuri și în urmă corteșiri, măguliri, făgăduieli ș. c. l.

Iată însă o și mai bună ocazie de turneu. Cu cinci zile înainte de alegere e conferență preotească la Cebea. Aci pregătiri cu temeiu. D-l candidat din prezi transpoartă la Cebea 20 de pâni și un bou, iar în dimineața conferenței se transpoartă însuș, formându-și o suită din toți școlerii dela gimnaziul din Brad — contrar hotărârii corpului profesoral. La beba ospățul cel mare la o rudenie a d-lui candidat, unul din cei mai zeloși corteși. Și apoi toaste și laude în dreapta și stânga și apeluri pentru... „sfântul gimnaziu“, care numai niște naivi cred că se poate completa pe astfel de căi. Ținta s'a ajuns apoi după golirea paharelor, „capacitând dela om la om“.

Dar a mai folosit d-l candidat al nostru și alte trucuri. Aproape de un an a primit dela „Asociațiune“ niște cărți pentru biblioteci populare. Multă vreme a stat lada nedesfăcută. Dar acum iată momentul... „luminării“. Tocmai în preajma alegerii a chemat la sine pe învățătorii din comunele unde nu eră sigur de sprijinul preotului. Și pe lângă dulci măguliri le-a dat cărțile, spunând fiecăruia nobila dorință de a fi ales deputat și luându-le făgăduința de a-l sprijini.

La actul scrutiniului apoi gozarul D., care mereu mergea după lecții la candidat — ca bărbat

de d-ta, — de-acum știu că nimic n'are s'o mai poată tulbură. Rămas bun...“

Incepui să mă simt neliniștit gândindu-mă la schilozii și incendiile acestui vizitator, — mai ales că mă simțeam intrucâtva și eu interesat în cauză. Mă frământau încă gândurile aceste când deodată intră redactorul regulat!

Redactorul părea trist și zăpăcit și mâhnit. Căută la stricăciunile ce le făcuse bătrânul răsvrătit și cei doi provinciali, și-mi zise apoi abătut:

— O afacere tristă, o afacere foarte tristă. S'a spart sticla cu gumă, șase geamuri de fereastră, o scuițătoare și două lumânări. Răul mai mare, însă, abiă acum urmează. Reputația ziarului e știrbită, mi-e teamă, pentru totdeauna. Ce-i drept, niciodată n'a fost cetit atât de stăruitor, și niciodată nu atinsese un tiragiu atât de mare ca acum, — cine dorește, însă, să ajungă celebru prin nebunie și bogat prin infirmitățile minții sale? Prietenul meu, eu sunt un om cinstit. Uite, strada e plină de oameni și e plin de oameni la barieră, și toți stau și așteaptă să-ți prinză o privire măcar, fiindcă toți te țin nebun. Și au dreptul să te crează dupăce au cetit sfaturile ziarului nostru. Pentru Dumnezeu cum ai ajuns la idea, că ai fi în stare să redactezi un ziar agronomic, d-ta care n'ai nici cele mai elementare cunoștințe agronomice. Vorbești despre brazdă și grapă ca și cum ar fi

unul și același lucru; recomanzi domesticirea dihorului fiind un animal blând și vesel. Observarea d tale că *cleiul* rămâne liniștit dacă îi faci muzică — a fost de prisos, cu desăvârșire de prisos. Cieiul nu se tulbură prin nimic. Cieiul întotdeauna zace liniștit și nu-i pasă de muzică. Doamne, doamne, dacă d-ta ți-ai fi ales drept scop al vieții să-ți câștigi cât mai multă ignoranță, — n'ai fi putut reuși mai strălucit decât ai reușit azi. N'am mai văzut așa ceva. Observarea d tale că castanile sălbatice au trecere mare în comerț, — e prorie să ruineze ziarul nostru. Aștept dela d-ta să-ți faci socotelile și să pleci. Nu mai vreau să știu de sărbători. N'ași aveă nici o bucurie de ele, — știindu-te pe d-ta în locul meu. Mereu m'ași gândi cu groază la observațiile ce le-ai putea recomanda cetitorilor. De câteori îmi aduc aminte că ai discutat despre stridii la rubrica de „grădinărit“, — stau să-mi ies din fire. Aștept să te duci. Nimic nu m'ar putea înduplecă să mai țin o zi de sărbătoare. O, dece nu mi-ai spus că nu ai idee despre agricultură?

— Să-ți spun d-tale, cocean de grâu căpătină de varză, fiu de conopidă? E pentru întâiașdată că aud asemenea observări imbecile. Cu am muncit 14 ani în redacții, scriind nenumărate articole de fond, și azi mi-s'a dat să auz pentru întâiașdată că trebuie să știi ceva ca să redactezi un ziar! Gulie ce ești! Cine scrie cri-



de controlă a atârnat pe mulți dintre ceilalți și când a fost să se aleagă de notar un profesor dela gimnaziul din Brad, D. a strigat, acompaniat de urletele cortezului de meserie P., care din de acestea trăiește: „nu ne trebuie, nu i zărândeau, e străin!“ Și astfel în tot cursul scrutinului, au exercitat o adevărată teroare asupra comisariului, silindu-l a trece cu vederea peste 20 de protocoale defectuoase.

Adălmașul la bărbații de controlă iară e o inovație norocoasă a candidatului nostru.

E ciudat, că acest „fruntaș“ al nostru, care în paranteză fie zis, a terminat cu bun succes școala de bizantinism, crede astfel de trucuri de lucruri cu totul nevinovate. Și nu e mirare, căci îi trăiește încă măiestrii și bunii sprijinitori.

Le amintim însă zisa lui Montesquieu: Nu e infamie mai mare, decât aceea, care se face sub aparențele legalității. *Cronicarul.*

## VIEȚA ÎN BUCUREȘTI.

Mișcarea muzicală — Reprezentațiile Teatrului Național. — Noutăți artistice.

Pe neașteptate aproape a sosit iarna: zăpadă, ger, lapovită, — paltoane, lemne și șoșoni-galoși. Și cu schimbarea aceasta bruscă a sosit și întreg convoiul de petreceri deosebite: o serie întreagă de concerte, expoziții de pictură și sculptură și un șir de reprezentații teatrale.

Afișele Teatrului Național îmbie lumea cu piese admirabile din repertoriul universal, în vreme ce alte afișe mari, săritoare în ochi, tipătoare vestesc venirea Sarei Bernhard, Ermete Novelli sau Kubelik. Și în același timp, obișnuitul program săptămânal al „Orchestrai Ministerului Instrucțiunii“ îi face pe cei cărora li-i dragă muzica, să nu piardă nici un simfonic.

Până acum am avut două concerte simfonice, ambele având în program bucăți clasice și câte două trei noutăți moderne. Așa în cel al doilea simfonic, pe lângă simfonia „Jupiter“ de Mozart și „Murmurul pădurei“ din Sigfried-Wagner, s'au executat și nește „Intermezzi goldoniane“ ale unui compozitor italian Bossi și o însemnată poemă simfonică „Procesiune nocturnă“ a compozitorului francez H. Rabaud. Aceasta din urmă mai ales, în care-i orchestrat cu o mare pricepere un motiv simplu religios, a făcut mare impresie prin puterea inspirației ce o stăpânește în întregime. Nimic din ceea ce face

ticile dramatice pentru ziarele de mâna a doua? Ei, o seamă de ciobotari foliți și ucenici de spîțerie, cari tot atât se pricep la artă dramatică, cât mă pricep eu la economia practică. Cine revede cărțile? Oameni cari niciodată n'au scris vre-una. Cine sunt șefii cu vază în lumea financiară? Oameni cari au avut cele mai bune privilegii ca să nu învețe nimic. Cine critică războiul împotriva Indianilor? Oameni cari nu știu să facă deosebire între un strigăt de războiu și o colibă indiană, cari în viața lor n'au avut de-a face cu o armă indiană și nici n'au scos săgeți din trupurile celor căzuți ca să aibă cu ce face seara foc. Cine scrie apelurile de temperanță și combate băutura? Oameni cari n'o să fie trezi decât în mormânt. Și cine redactează ziarele agronomice, — dioscorea ce ești? Oameni cari n'au reușit în poezie, în nuvelistică, în drama sensațională și nici în presa din capitală, — și se resemnează să facă agricultură ca să aibă cu ce să-și umple punga. D-ta vrei să-mi spui mie ce va să zică a redacta un ziar! Domnule, am făcut carieră pe terenul acesta și pot să-ți spun că omul cu cât știe mai puțin, cu atât stărnește sgomot mai mare și poate să ceară leafă mai grasă. Dumnezeu știe, dacă a-și fi fost numai ignorant în loc să fiu cultivat, dacă a-și fi fost numai obraznic în loc să fiu nelcrezător, — mi-aș fi putut face un nume strălucit în lumea aceasta rece și egoistă. Mă duc, dom-

caracteristica „autorilor de tapajuri muzicale moderne“ nimic din așa zisul polifonism wagnerian cu care mulți din ceice comit muzică azi își ascund sărăcia de idei și lipsa ori cărei inspirații! Henri Rabaud, deși foarte tânăr, va fi un muzicant al viitorului „mai adânc“, și mai bun înțelegător al sufletului modern decât toți acei „autori de tapajuri“ de cari am pomenit.

Iar pe urma succesului avut la prima execuție a lucrării acestea, în al treilea simfonic se va executa iarăș „Procesiunea“ lui Rabaud.

În afară de simfonice, șiragul concertelor dela Ateneu și-a luat iarăș aerul acela de infinit, azi cântând un virtuos violonist, mâine vre-un pianist, apoi o primadonă și după aceea iar vre-un violonist sau violoncelist și iar... — un nesfârșit șir de iar, de care sunt legate adevărate cariere artistice, dacă nu străduinți în deșert ale unor nechemăți.

Alături de această mișcare muzicală, nici artele plastice nu se lasă mai prejos. Pictori și sculptori și mai tinerei și artiști cu reputații stabilite, își întind operele în sălile de expoziții ale ateneului.

Necunoscuți sfiși își desfac privirilor curioase întreg bagajul lor artistic, vrând să te uliască parcă. Și abia dai ici colo de scânteia, de licărirea aceea prin care se manifestă talentul.

Iar într'altă sală, într'un loc mai ascuns vederii, un artist mare, cum e Ștefan Luchian, își scoate în evidență tot mai mult rarele calități de sensibil în priceperea naturii sub toate fețele ei, și toți se grăbesc să apuce câte ceva, câte un peisaj, vre-o casă umilă de țară, sau o mână de flori — din lucrările acestui pictor trist. În toate lucrările lui — acuarelele, pastelurile, desemnuri sau picturi în ulei — plutește ceva din tristețea de siguratic a acestui cântăreț al singurătății. De aceea, când inchizi în sufletul tău multă tristețea, și te incovoie chinul singurătății, și-te teamă parcă să te mai apropii de ceea ce a realizat artistul în pânzele lui. Și de aceea expoziția aceasta a lui Luchian — cea mai bună din câte a avut până acum — e cercetată mult și pânzele sunt luate cu asalt de cunoscători.

În fruntea spectacolelor se ține cum i-se și cade Teatrul Național.

Până acum am avut trei bune traduceri din repertoriul universal: „Heidelberg-ul de altădată“ a lui Förster, „Falimentul“ a lui Björnson și

nule. După tratamentul de care am avut parte nu-mi rămâne decât să plec. Mi-am făcut însă datoria. Mi-am împlinit angajamentele luate asupra mea prin contract cât mi-a fost cu putință să le împlinesc. M'am angajat să fac gazeta interesantă pentru toate păturile, — am făcut-o. Am spus că pot să ridic tiragiul de 20.000 de foi pe zi și dacă m'ai fi lăsat să muncesc alte două săptămâni a-și fi reușit s'o fac. Și ți-am câștigat drept cetitori cea mai bună clasă de cetitori pe cari și i poate dori un ziar agronomic — nici un agronom, nici un singur individ care ar fi în stare să deosebească un copac de pepene de-o viță de persică. D-ta pierzi, în urma acestei rupturi, nu eu, varză amară ce ești. Adio!

Și l-am părăsit.

*Tradusă din englezește.*

**Delavrancea**, cel mai mare prozator al Românilor, a terminat o dramă istorică-națională, intitulată *Ștefan cel-Mare*, în care tratează cele din urmă zile ale marelui voevod.

Vestea aceasta constituie un remarcabil eveniment literar în ultimul deceniu, atât de sărac în evenimente literare remarcabile.

„Notarul Guérin“ a lui Augier — toate bine traduse și mai ales bine jucate, așa că se înțelege ușor de ce fiecare a făcut serie: „Haidelbergul“ s'a dat de vre-o 20 de ori, „Falimentul“ de vre-o 15 ori și „Guerin“ ține afișul.

Alături de acestea, repertoriul original, din care s'au jucat piesele lui Alexandri „Fântâna Blanduziei“, „Despot-Vodă“ și „Lipitorile“, apoi caragiale cu „Năpasta“ și „Noaptea Furtunoasă“, și în fine „Manasse“ al lui Ronetti-Roman și „Sanda“ d-lui Alex. Florescu, — repertoriul original s'a mai sporit cu o lucrare bună, jucată de curând. E vorba de „Mărul“ dramă în 2 acte de Zaharie Bărsan.

Dar despre piesa lui Bărsan ca și despre alte noutăți interesante ce se arată la orizontul vieții bucureștene, pe altă dată. *IV. Pora.*

## ȘCOALA.

Constatări și lămuriri la chestia „Abecedarului pentru adulți“.

În Nr. 43 al acestei reviste, mi-am permis a-mi spune părerea cu privire la cele publicate de d-l profesor Dr. P. Șpan, în „Tel. Român“, Nr. 109, referitoare la „Abecedarul pentru adulți“, și totodată, am făcut amintire și despre un pasagiu din alt articol al d-lui profesor, „De pe pragul școlai“, publicat în „Tel. Român“ Nr. 106, care pasagiu se referă la salariile învățătoarești.

Mărturisesc, că am săvârșit lucrul acesta în deplină cunoștință de cauză și condus de cea mai curată intențiune.

Am știut, că peștii cei mari pot să înghită pe cei mici; am crezut însă, că în chestiuni de interes mai înalt, părerile contrare se vor aprepia cu mai multă bunăvoință, ca fiind menite să contribuie la formarea unei judecăți corecte.

Motivul principal, care m'a îndemnat a mă ocupa cu cele scrise de d-l profesor, a fost „Abecedarul pentru adulți“, despre care s'a zis: „Să nu ne pripim, căci ne potignim!!!“

Al doilea motiv a fost apostrofarea cuprinsă în articolul din chestiune, în care s'a zis: Să nu se creadă, că dascălul cutare de pe sate va fi capabil să facă abecedar“, și

Al treilea motiv a fost pasagiul din articolul „De pe pragul școlai“, în care d-l profesor a zis: „Nu înțelegem neastâmpărul unora, ca să nu-i zicem goană după salarii mari“, etc.

Neputându-mă identifica cu aceste vederi ale d-lui profesor Dr. P. Șpan, am scris articolul publicat în „Țara Noastră“ Nr. 43 și între altele am zis:

1. *Ferească Dumnezeu, nime nu va trage la indoială, frumoasele cunoștințe temeinice ale d-lui profesor Dr. P. Șpan.*

Așa dar, deacapo am recunoscut vrednicia și râvna desinteresată a d-lui profesor.

2. *Ne lipsesc oamenii de știință, așa cum și-i închipuește d-l profesor, cari să scrie cărți aveau bune pentru școală.*

Aceasta o recunoaște și d-l profesor, când zice: „Dacă e lipsă de cărți școlare, mie nu mi se poate imputa, că nu mi-aș fi luat partea de muncă“, etc.

Dacă așa este, pentru ce li-se impută învățătorilor, cari s'au făcut „fabricanți“ de cărți? Să se caute mai bine a se umplea golul ce există și atunci, nime nu va mai zice: „Să nu se creadă, că dascălul cutare de pe sate, vor fi capabil să facă abecedar“.

Advertisementul acestor, nu țintește oare la persiflarea și descurajarea învățătorilor, cari „tot numai abecedar știu face“? — Cu toate că ei au „fabricat“ și alte cărți de școală: limba maghiară, istorie, geografie, fizică, aritmetică ș. a. — Deci, numai ei pot fi „genii universali“, cari fac cărți din *motiv de speculă*“. Prin urmare numai asupra acestor „fabricanți“ a putut să se îndrepte d-l profesor!



3. Cu privire la „Noul Abecedar“ am zis: „...arum în timpul din urmă a văzut lumina zilei „Noul Abecedar“, de sigur, că nu în pripă, dar nici infalibil de „foarfeci și petece“.

Adevărul acesta îl confirmă și d-l profesor când zice: „Abecedarul meu l-am făcut după o cugetare de opt ani, până la partea a doua“, și „Partea a doua o am scos din literatura românească după ce vre-o câteva ierni cercetasem și studiasem toate poveștile câte s'au publicat“.

4. Cu privire la cele susținute de mine, despre învățătorii altor popoare, cari și ei scriu cărți de școală, iată ce răspunde d-l profesor:

„Dacă și la alte popoare, dascălii fac cărți de cetire, domnul „i“ să iee la cunoștință, că aceștia toți au studii academice; dar de pildă să facă bine să nu-mi aducă pe unguri, la cari știu sigur, că s'a gândit“.

Știu, și eu că în Germania învățătorii dela școlile de model „toți au studii academice“. De sigur însă, că și răsplata pentru munca prestată în folosul neamului lor, nu va fi 600 cor. și nu în împrejurările actuale, când și celor din urmă servitori și zileri li s'au făcut înbunătățiri. Aceia sunt aprețiați și răsplătiți după merit și nime nu le zice „că aleargă în goană după salarii mari“.

Nime nu-i dojeneste pentru că scriu cărți de școală ori chiar „tot numai abecedare“. Așa e la Germani, așa e și la Unguri și așa ar trebui să fie și la noi.

5. De nou susțin, că: *Mie nu-mi vine a crede, că pentru învățarea analfabeților în scriere și cetire, s'ar recere un Abecedar prea din cale afară înbuibat de... din contră sunt convins că, cel mai simplu Abecedar, va fi și cel mai ducător la scop.*

*Acuși ne ajunge apa la gură, și noi strigăm că ne prea pripim, ca să scăpăm de înecare.*

După vederile d-lui profesor ar fi de lipsă: „Să se facă experiență și apoi oamenii chemați, cari au extins cunoștințe pedagogice și praxă suficientă în ale învățământului, să se pună și să statorească o teorie scoasă din experiență“.

Adecă: Învățătorii să facă câțiva ani experiență, apoi „oamenii chemați“ după o cugetare de câți va ani să statorească teoria și atunci, când toți analfabeții de azi vor ști scrie și ceti să apară și Abecedarul, de care nu vor mai avea nici o lipsă.

Ori apoi, până la apariția Abecedarului din chestiune, să nu se facă nimic, astfel că, în ambele cazuri, tot noi să fim cei din urmă.

Acum, de încheere fie-mi permis a răspunde la întrebarea:

Cum înțelegi d-ta simplu acela?

Am spus, că nu am mania de a scrie Abecedare, prin urmare, pentru mine e indiferent că al cui va fi meritul de a fi făcut un bun serviciu neamului și patriei.

Ca totuș, să nu rămân dator cu răspunsul iată pe scurt modesta mea părere:

1. Pe pagina primă se vor tipări resp. înfățișă liniile principale din cari sunt compuse literile scrise: linie costișe, oală, unghiță, cârlig, zală, belț ș. a.

2. Imediat după acestea vor urma cuvintele normale scrise și tipărite din cari sunt a se desvoltă și înfățișă sunetele. După fiecare cuvânt normal se vor adăuga exerciții de cetire.

3. Literile mari scrise și tipărite în rând alfabetice cu exerciții de cetire la fiecare.

4. În numele Tatălui. Tatăl nostru. Mărire Tatălui. Sentințe din sfânta scriptură. Proverbe și gacitori. O poezie populară. Familia, Șapte taine. Zece porunci. Biserica. Fariseul și Vameșul Sămărineanul îndurat. Zilele, lunile, anotimpurile, comuna și Simbolul credinței.

Atât liniile începătoare precum și cuvintele normale, literile mici și mari, sunt a se tipări cu caractere mai mari (Text.)

Anume am schițat aci materialul ce ar fi a se folosi la compunerea Abecedarului din ce-

stiune, pentruca să se poată vedea cum înțeleg eu simplu în cazul de față.

Atât la exercițiile de cetire începătoare, cât și la cetirea fluentă, materialul să fie luat din cercul de cunoștință al țăranilor, astfel ca lor nimic să nu le fie străin. Materialul să fie prelucrat și întocmit după înțelesul fiecăruia, în limba fluentă populară.

Din toate acestea, se poate vedea, că din parte-mi articolul d-lui profesor n'a fost fals înțeles, nu am combătut pe „motive închipuie“ de mintea mea, ci cu citări din articolul d-lui profesor, prin urmare n'am luat „câmpii“, astfel nime nu are a se bate nici cu „mentalitatea“ mea și nici cu „ignoranța și răutatea lumii“. Că sunt din lumea veche ori nouă, aceasta nu are a face nimic.

Pe d-l profesor îl cunosc foarte bine și de aceea nu m'am putut miră destul de cuprinsul articolelor publicate.

Atât în cauza aceasta.

i.

## Teatrul Național.

— „Mărul“, dramă în două acte de Zaharia Bârsan. —

Spectacolele interesante și scoase cu totul din cadrul comun, cu care își continuă activitatea Teatrul Național, au fost sporite cu încă unul. Și întâmplarea face ca noua piesă pe afiș să fie o lucrare originală, a unui poet talentat, care mai are la activul său, până acum, două volume de versuri și unul de proză. E vorba de „Mărul“, dramă în două acte a d-lui Zaharia Bârsan.

Cunoscător al vieții burghezime din Ardeal, dl Bârsan și-a scos subiectul tocmai din sbuciumul sufletesc al celor ce-s munciți o vieată întreagă de realizarea unui ideal.

Un asemenea idealist, un suflet de poet și un luptător pentru binele semenilor lui, e Petru Ghimpea, de curând întors acasă dela Viena, unde și-a terminat studiile.

Acasă dă însă de jale și mizerie, tatăl lui Marcu Ghimpea, fost dascăl, e un om ticăloșit de beție și de joc în așa hal că își toacă singur toată pensia, făcându-și nevasta și copiii să sufere toate chinurile.

Petre, cu tot focul tinereții lui se încearcă să-l aducă la calea cea bună pe bețiv. E însă peste puterile lui: bătrânul a alunecat pe ultima treaptă a viciului și nu se mai dă îndărăt dela nimic.

Dupăce e prins că înșeală la joc și dupăce ese bătut, plin de sânge, se furișează în casă și fură o icoană veche de argint; e prins însă iar, și de astădată de Petre, care se încearcă să-l desmeticească, fără să izbutească. Atunci un gând îi vine, ce-l rodea mai de mult pe sârmanul tânăr, când își vedea numele murdărit, și fără să mai șovăie simte că trebuie realizat. Bătrânul trebuie să moară, fie cum o fi, să moară!

Asta-i primul punct ce dă tragicul situației și în același timp atrage desnodământul conflictului dramatic.

În al doilea rând vine iarăș explicarea titlului piesei, chestiunea Mărului.

Lucian, un băiat cu stare care și-a făcut studiile cu Petre și e prieten al casei și logodnicul surorii acestuia, Magdalena, e hotărât să împuste pe un rău făcător care i-a nimicit un pom centenar, un măr bătrân din mijlocul curții.

Toți țineau mult la pomul sub ale cărui crengi și-au petrecut clipele cele mai frumoase din viață și e foarte la locul ei furia tânărului care pândeste noaptea, când se desfășoară acțiunea actului al doilea, ca să ucidă pe rău făcător.

Petre îl face pe bețiv să se ducă tocmai atunci la Lucian, sub cuvânt că-l așteaptă cu banii de care are trebuință spre a-și plăti datoriile la cafenea.

Și bețivul se duce. Câteva clipe de așteptare, de sbucium grozav pe tânărul care știe că a trimis la moarte sigură pe tată-său, și în fine desnodământul vine dela sine: o pocnitură de pușcă lămurește tot.

Ce se va face acum Lucian cu logodnica lui? În ce situație se vor afla unul față de altul, rămâne nelămurit, însă desnodământul e atât de firesc, atât de bine simțit, în toată atmosfera nopții aceleia ploioase și plină de semne rele, că rămâi deplin mulțumit din acest punct de vedere.

Acțiunea întreagă e condusă cu o rară dibăcie în ce privește meșteșugul scenic. Nu sunt nici tirade, nici elemente de prisos. Numai lectura articolului dela de jurnal face o mică umbră într'un loc, apoi totul merge limpede.

Dacă mai socotim și faptul că în limpezirea situației joacă un rol însemnat un personaj secundar, un preot bătrân, socrul bețivului, — și dacă se mai ține socoteala și de duișia ce o varsă în suflet ivirea nepotului preotului, un copilăș ce umple de fericire pe toți cu nevinovățiile lui, și în fine, dacă se ține seamă și de faptul că pasajul dela cu Mărul e plin de poezie ca și întreaga atmosferă romantică în care se desfășură acțiunea, e ușor de înțeles entuziasmul cu care a fost salutată lucrarea poetului Bârsan.

Multă culoare dă dramatismului situației și remușcarea Magdalinei, al cărei chin sufletesc, pe urma unui pas făcut înainte de vreme, deși trebuie să fie cerută în căsătorie de Lucian, — contribuie la mărirea tragicului.

Deasemenea și stângerea candelii, acest semn rău tradițional, furtul icoanei, contribuiesc deopotrivă la emotivitatea lucrării.

Lăsând la o parte stăruința la sfârșit asupra faptului că bătrânul e așteptat de Lucian „de dimineață“ — ceva cu desăvârșire de prisos, când totul se simte tot atât de bine unde trebuie să ajungă, drama dlui Bârsan, rămâne o lucrare bună cu care se începe o activitate serioasă de scriitor dramatic.

Lucrarea a avut și o bună interpretare, rolurile fiind ținute de d-nii Brezeanu, I. Petrescu, Demetriad, și Atanescu și de d-nele Bârsan și Eugenia Ciucurescu, așa că se poate prevedea o serie frumoasă, și cu noua piesă pusă pe afișul Teatrului Național. *N. Pralea.*

## Călătoria lui Bai Ganciu în Europa.

De Alecu Constantinescu.

### Bai Ganciu în Drezda.

Și eu m'am întâlnit cu Bai Ganciu în Drezda\*.

— zise Coliu. „Să vă povestesc și eu?“

— „Mai aștepti să te rugăm? Incepe!“ strigă societatea întreagă.

— „Nu știu dacă ați auzit de întâmplarea asta. Înainte cu câțiva ani întreagă societatea Drezdei a fost cutremurată de o întâmplare foarte tragică, a cărei victime, erau: o studentă bulgăroaică și un tânăr american. Vreau să vă reamintesc în câteva cuvinte ce s'a petrecut atunci. Bulgăroaica studia în Drezda. În orașul acesta se află cartiere întregi unde locuiesc englezi, americani, ruși și alți streini și ai căror copii urmează la școlile de acolo. O studentă americană se împrietini cu bulgăroaica noastră. Studentele engleze și americane au capriciul să ia sub protectoratul lor pe câte una din camaradele cele mai lipsite de sprijin. Din categoria aceasta făcea parte și bulgăroaica noastră: eră mult mai sfoasă, mai modestă și mai tăcută decât celelalte fete. Ele se împrietiniră și americanca o invită din când în când acasă la sărbători.

Bulgăroaica legă prietinie cu întreaga familie și — între alții — și cu fratele prietinei, un tânăr de douăzeci de ani, care studia pictura. Nu știu dacă se poate explica din firea tânărului artist, care se simte atras de modelul viu, ce nu se potrivește cu tipul obicinuit al modelelor împrejmuitoare, sau dacă a fost cauza aplicarea ce



o are natura americană spre originalitate — destul că tânărul simți, deja dela primele întâlniri cu modesta și sfioasă noastră compatrioată, o deosebită atragere spre dansa; se folosea de orice ocaziune să se întâlnească laolaltă, să-i comunice impresiile sale artistice, să i-se arete prevenitor, cu un cuvânt — se amorezara. Și iubirea aceasta le scurtă zilele. Intr'o zi de sărbătoare din vacanțele de vară întreprinse întreaga familie, întovărășită de compatriota noastră, o excursie în Elveția Saxonă. Intr'o regiune pitorească, stâncoasă, se depărta de societate tânărul pictor, adâncit într'o conversație cu bulgăroaica noastră. O stâncă înaltă atrase atenția pictorului. Se urcă pe ea. După dânsul urmă însoțitoarea lui; dar abea ajung la mijlocul stâncii primejdioase, și americanul alunecă și trage în prăpastie cu dânsul și pe tânără fată. Astfel au murit amândoi. Trupurile lor moarte le-au dus la clinica din Drezda.

Intregul oraș s'a cutremurat la vestea aceasta tristă. O mulțime de oameni au mers să-i vadă, cum stau unul lângă altul, întinși pe o mare masă de marmoră. Au telegrafiat imediat fratelui bulgăroaicei, ca să vină la Drezda; ea n'avea alte rudenii mai de aproape. Trupurile le-au îmbalsămat, ca să se poată păstra până la sosirea acestuia. Paturile lor mortuale le-au împodobit cu o mulțime de coroane. A treia zi au primit o telegramă din Viena, în care se spunea, că fratele moartei pleacă spre Drezda. Pe cei morți i-au adus în casa familiei americane. În timp ce se aștepta cu neliniște sosirea fratelui, s'au adunat în odaie o mulțime de Mistere, Mistresses, Ladies și Gentlemen.

Familia aparține celor dintâi cercuri ale Drezdei. M'am dus și eu cu vre-o câțiva studenți bulgari, căci, după cum știți, moarta era o bulgăroaică. Alți bulgari plecară la gară ca să aducă pe fratele moartei, Așteptăm. O ceremonie tristă de tot! Toate odaile pline cu oaspeți. Vorbim încet, pe șoptite. Tăcerea e întreruptă din când în când de tânguirile jalnice și de suspinele deperate ale mamei tânărului, copleșită de durere. Când stăpâneă tocmai o liniște mormântală, numai că auzim din coridor larmă mare: pași bătărași, ca și când ar sosi un cal potcovit. Auzim strigăte: „Unde e? E aici?“ „Ssst... mai încet, mai încet!“ Și în odaia celor morți intră cu căciula'n cap — Bai Ganciu.

„Bună ziua“ — strigă el într'un ton și cu o față, care nu prea era potrivită pentru durerea de acum, ci exprimă mai mult indignare: ca și când ar fi persoanele de față vinovate pentru moartea soră-si.

Bai Ganciu se apropie de patul mortuar și trase, din întâmplare, pânza de pe fața tânărului.

Cine-i asta? Ce-i cu tinărul asta?“ întrebă el uitându-se la întreaga adunare cu sălbătăcie și așteptă răspuns hotărât luându-o la țintă cu ochii. Un student bulgar, pe care sta să-l înghiță pământul de rușine, se apropie de Bai Ganciu și-l atinse ușor de mână trăgând la o parte pânza de pe fața celei moarte. Bai Ganciu își ia căciula de pe cap, își face cruce și o sărută pe frunte.

„Vai, biata de tine! Ce soarte te-a ajuns! Măriuco! Măriuco!“ Bai Ganciu întoarce capul. Puteți să-mi spuneți ce ve-ți vrea, dar întorsătura acesta a capului semănă mai mult o amenințare pentru oaspeți decât o expresie a durerii.

Se uită bănuind la cel mort de lângă sora-sa și, după ce și-a mișcat capul și degetele mâinei stângi întrebător cum se obișnuiește pe la noi, se întoarce spre student: „Da ce va să zică asta? De ce l au adus și pe asta aici? Ce-i cu omul asta într'un pension?“

— „Ssst! Te rog pentru Dzeu, d-le Ganciu, vorbește mai încet.“

— „De ce mai încet? Dau destui bani pe aici. Unde-i doamna pensionului?“

— „Aici nu suntem în pension, ci într'o casă privată“, răspunse studentul nimicitor.

— „Ce fel de casă privată?“

— „Ssst! — pentru Dzeu, vorbește mai încet!“ se rugă nenorocitul student, urcându-i-se sângele la cap și gata-gata să izbucnească în lacrimi.

Întreagă înfățișarea lui Bai Ganciu, chiar și fără de purtarea sa bătărași, care apărea ca un sacrilegiu, ca o batjocură față de cele mai sfinte simțăminte ale celor de față, inspiră americanilor și englezilor desgust, mai cu seamă femeilor.

Bai Ganciu era îmbrăcat într'o haină roșie-închisă din lână groasă, avea cizme murdare, pline de prav, la gât era înfășurat cu o cârpă neagră, mare, sub care se vedea o cămașă cam murdară, desbumbată la mijloc. În mână avea un băț, subsioară un pachet, înfășurat în hârtie galbenă. Musteața era răsucită, nu-i vorbă, dar bărbia-i era nerasă, îi crescuse părul din belșug.

— „Domnul ăsta e fratele Domnișoarei Maria? mă întrebă unul din membrii familiei. Am răspuns afirmativ, alăturând în grabă o minciună inventată, ca să scap pe Bai Ganciu pentru purtarea și exteriorul său; i-am spus, că telegrama cu știrea morții l-a ajuns pe Bai Ganciu tocmai pe când se află la moșia sa, când inspecta lucrul câmpului și că a alergat la gară, fără ca să-și mai viziteze vila (Bai Ganciu și vilă!), că și-a împrumutat bani dela cunoscuți, la gară, și că a sosit la Drezda, fără să se mai oprească altundeva. Purtarea sa de acum, chiar dacă e puținel ciudată, trebuie să i-se ierte, dacă te gândești la pierderea neașteptată a surorii sale — și la pierderile enorme, pe cari le va suferi prin părăsirea prea timpurie a muncii câmpului.

— „A, bietul“, zise cu compătimire cel care mă întrebă și se duse ca să comunice sentimentele sale față de Bai Ganciu și celorlalți ai casei și prietinelor.

Eram mai ușurat puțin, domnii mei! Dar numai pentru scurt timp. Americanul, care se ținea de familie, alergase deja și spunea informațiile date celor mai mulți din cei de față; tulburarea lor nobilă produsă de manierele lui Bai Ganciu se mai potolise și toți priveau, nu numai binevoitori, dar chiar și cu compătimire pentru durerea lui, pe Bai Ganciu: telegrama sosită pe neașteptate, plecarea nepregătită într'o călătorie lungă, groaznicele pierderi — toate astea sunt surprinderi, de cari poate să se turbure orice om. Și cu surprinderile acestea scuzau plini de bunăvoință pe Bai Ganciu. Dar vă rog, Domnii mei, spuneți-mi, cu ce am fi putut să scuzăm noi, studenți bulgari, fapta următoare a lui Bai Ganciu? Studentul care se află în apropierea lui, ca să-i potolească izbucnirile simțămintelor, îi povestii pe șoptite, cum s'a petrecut nenorocirea între stâncile Elveției Saxonice. În decursul povestirii își exprimă Bai Ganciu simțămintele, de cari era cuprins, prin diferite mișcări cu capul și cu mâinile: când pleoscăia cu limba și exclamă: „A, trebuie să se întâmple și asta! când privea pe soră-sa și dădea din cap: „Biata de tine!“, când se uită la tânărul mort, clătină din cap amenințător și trimetea fulgere din ochii săi, ca și când ar fi vrut să zică: „Să mor de n'a făcut ticălosul de el o prostie!“

Streinii își explicau mimica aceasta în felul lor și abia că au ghicit însemnătatea ei, pentru că altfel n'ar fi privit cu atâta compătimire spre Bai Ganciu, pe care-l țineau de nebun din cauza durerii. Odată pleoscăi Bai Ganciu, sub impresia povestirii, atât de tare cu limba, încât se atințiră ochii tuturor asupra lui. Și tocmai în momentul acesta își aduse degetul cel gros al mâinei drepte în nara dreaptă, își dete ochii peste cap și-și strâmbă gura puțin spre dreapta, își aplecă capul puțin și răsufli odată prin nara stângă; apoi își puse degetul stâng în nara cealaltă și răsufli încă odată. Noi stăteam nimicitori cu desăvârșire.

Veți zice, că se va putea scuza și lucrul acesta cu iuțea plecării; nenorocitul de el, veți

zice, și-a utiat în graba prea mare și în încurcatură să-și aducă chiar și batista. Dar nu se poate așa ceva! Nu se poate, căci îndată după operația aceasta, deschise Bai Ganciu pachetul cu hârtia cea galbenă, scoase din el — ce credeți? — O duzină întreagă de batiste și le împărți între cei de față, mai cu seamă între bulgari, ca să zică și ei: „Să-i fie țărana ușoară“, adaugând de câte ori întindea câte o batistă: „Na și tu și zi-i „să-i fie țărana ușoară!“, i-a făcut semn cu mâna unuia, ca să se apropie și-i strigă: „Hei, tinere, vino'ncoace, ia și tu și zi și tu: „Să-i fie țărana ușoară Măriuca mele!“

Trad. H. P. P.

## ȘTIRI.

Primum din partea părintelui-protopop V. Voina din Brașov o lungă corespondență răspuns celor publicate în numărul 46 al revistei noastre cu privire la alegerea de deputat congressional în tractul Brașovului. În această corespondență dl protopop caută să dovedească cea mai desăvârșită legalitate a acestui act electoral, spunându-ne că din prilejul acestei alegeri „o singură persoană a fost beată“ și — dupăcum ne asigură dl protopop — „de beat ce era a venit cu trăsura la adunare, iar după-ce s'a dat jos mergea din zid în zid“. Ne mai spune că și „seara la Kindergarten“ oamenii nu erau tocmai așa beți. Ei bine, — noi credem că cele trei mii de cetitori ai revistei noastre nu simt trebuința acestor desvârliri și „reflexiuni“ și se pot lipsi chiar și de nuanțele patetice cu cari dl protopop face apologia dlui Vlaicu.

Noi din depărtare nu putem pătrunde toate tainele acestor șurubării electorale. Un lucru e însă cert și se deslușește oricărui om nepreocupat. Dl Vlaicu, care susține foita „Deșteptarea“ din Brașov face cea mai detestabilă și cea mai neobișnuită demagogie prin aceste tiparuri. E destul să arunci în treacăt privirea asupra acestor rânduri cu terminologia și atributurile lor aparte, ca să vezi cât de departe sunt de tonul publicisticii noastre oamenii cari o scriu. Să fim iertați, dar terminii de „găgani“, „Luda vânzătorul“, etc. în adevăr au miros patent de rachiu de bucate. Dacă dl Vlaicu a avut nevoie de astfel de mijloace pentru alegerea de deputat congressional, atunci puțini oameni se vor găsi cari să-i invidieze mandatul.

Ce privește insultele cari se aduc revistei noastre în fața dlui Vlaicu, aceste sunt floare la ureche, doar la urma urmei și noi și cu noi întreg neamul românesc suntem „găgani“!..

Un pas serios spre întărirea elementului românesc în orașul Sibiu s'a făcut zilele aceste, cumpărându-se de către Consistorul arhidiecezau palatul Habermann de pe promenada Bretter. Această nouă proprietate românească contribuie foarte mult la înfățișarea de mâne a acestui oraș.

Cu unanimitatea voturilor, a fost ales preot în comuna mărginașe Rodu, absolventul de teologie Const Ghîșe, din Poiana.

Izbândă în cariera sa păstorească!

O nuntă aleasă prin desfășurarea ei, minunată prin tradiționalele mari frumuseți ale obiceiurilor localnice, a avut prin căsătoria ficei sale Elena, directorul școalelor din Poiana, dl Elie Georgescu.

Cu „vornicul“ ei, cu „pupăza“, „pogacea“ și cu „întoarcerea socrilor“ ei; cu cântecul „seara mea cea de pe urmă“ și cu înduioșetorul

„Ia-ți „Lenuțo“ ziua bună

„Dela tată dela mamă,

„Dela frați dela surori

„Dela grădina cu flori...“

și cu încă multe alte peceti cuminti și pline de sufletul neprihănit al mărginenilor noștri, —



această nuntă s'a desfășurat într'o seninătate neînchipuită.

Și cât sunt de curate și cât vorbesc sufletului, aceste sfinte obiceiuri!

Începând cu numărul acesta, responsabilitatea articolelor apărute în revistă, e luată de redactorul nostru d-l Demetru Marcu.

**Cu începere dela 6 Decembrie st. n.,** în sala festivă a Muzeului Asociațiunii se vor ține timp de 3 luni, în fiecare Duminică la 6 oare seara concerte, reprezentații teatrale și conferențe aranjate, cu concursul mai multor Doamne și Domni din Sibiu, de biroul central al Asociațiunii

Prețurile de intrare: 50 de bani de persoană. Pentru studenți și copii: 20 bani.

În prima Duminică va avea loc o serată muzicală, aranjată de Doamnele din Sibiu. În a doua Duminică d-l Oct. C. Tăslăuanu va ține o conferință despre Tolstoi.

La cassă se poate afla întotdeauna programul fixat pentru Duminicile viitoare.

În numele meșeriașilor noștri, d-l Victor Tordășianu face un apel la caritatea publică, pentru a veni în ajutorul celor săraci, în vederea sărbătorilor Crăciunului. E o faptă nobilă aceasta și care siguri suntem, va găsi ecou în inimile frumoase.

**Francisc Iosif împăratul** a primit birourile celor două camere venite spre a-l felicita și a exprima suveranului iubire, credință și devotament cu ocaziunea jubileului, împăratul Francisc Iosif a multămit emoționat pentru felicitările aduse relevând faptul că deși au fost oarecari turburări a fost totdeauna convins de marea valoare a instituțiilor constituționale bine aplicate.

Împăratul a încheiat exprimând urări pentru activitatea camerei, care a dat totdeauna atâtea probe de conștiință și devotament patriotic să fie prosperă și pe viitor. Împăratul a fost aclamat cu entuziasm.

Suveranul a primit apoi 17 delegați precum și municipalitatea Vienei.

Monarhul a primit în ziua următoare pe miniștrii unguri veniți a-i aduce omagiu.

**Un ziar unghuresc** a publicat știrea, că regimentul 34 Kașau ar fi fost atacat în Bosnia de o bandă sârbească, 4 infanteriști ar fi căzut victimă atacului. Agenția telegrafică ungară desminte absolut această știre afirmând din izvor competent, că nu a avut loc un asemenea incident.

**Convocare.** Duminică în 13 Decembrie 1908 st. n. la 2 oare d. a. se ține în școala comunală din Petrovosele adunarea cercuală a despărțământului Panciova dela „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român”, la care se invită membrii și toți ceice se interesează de cultura poporului român.

Ordinea zilei: 1. Deschiderea adunării și constituirea biroului; 2. Raportul anual despre activitatea despărțământului; 3. Raportul cassarului; 4. Exmiterea a 3 comisii pentru censurarea rapoartelor și înscrierea de membri noi; 5. Eventuale disertațiuni; 6. Eventuale propuneri conform statutelor; 7. Raportul comisiunilor; 8. Închiderea adunării. — Satul-nou, în 30 Noembrie 1908. — Romul Popp, secretarul desp., P. Stoica, dir. desp.

#### Bibliografie.

„Deșteptarea”, organ al Românilor macedoneni. Apare săptămânal la Salonic (Turcia), sub direcția dlui N. Bațaria.

„Biblioteca meseriașului” Nr. 1, Sibiu: „Unelte de mână dela lemnărit”, de I. Apolzan, preț 40 fileri.

„Ramuri”, revistă literară, Craiova, cu următorul sumar: Nr. 21. V. Turtureanu, Dela teorii la fapte. — I. M. Marinescu, Clopotul (legendă). — C. Ș. Făgețel, Haiducul. — I. U. Soricu, Nebunul (d. Petșf). — V. Alexandri, Insula Samos, (com. de N. Bănescu). — St. Braborescu, Cântec (poezie). — C. Ș. Făgețel, Chemare (poezie). G. C. Ionescu, Două lucrări istorice asupra țărânimii românești. — N. Vulovici, În străini (poezie). A. Cotruș, Clipe de noapte (poezie). I. M. P. Partenie și D. N. C.: Cronica.

Nr. 22.

D. N. Ciotori — Vremuri nouă. Ștefan Braborescu — Un sfat (poezie). C. Teodorescu — din „Intermezzi lirice” (poezie). N. Bănescu — Biserica Cioflec din Găești. C. Rădulescu-Codin — Sărăcia (poveste). A. Cotruș — Tisa

(poezie). I. George Candel — În noapte (poezie). C. Ș. F., T. C. — Teatrul Național din Craiova. Pr. D. Lungulescu — Doină Moldovenească (culegere populară) G. C. Ionescu-Șișești, C. Ș. Făgețel, P. Partenie — Cronica.

„Archiva”, revistă științifică și literară, Iași, n-rii 7-8-9 și 10 cuprinzând: Teodor T. Burada — O călătorie la Vlahii (Români) din Kraina, Croația și Dalmația. A. D. Xenopol — Lupta între Drăculești și Dănești-Radu dela Afumați, 1522-1529. Dr. L. C. Cosmovici — O plagiatură slujind de titlu academic pentru a fi numit profesor Universitar Teodor T. Burada — Teatrul în Moldova. Maria Mavrodin — În vursuri. Eugeniu Revent — Copila pescarului. Arhiereul Narcis Crețulescu — Inscripțiile Mănăstirilor Neamțu și Secul, cu a schiturilor sale dinprejur. A. D. Xenopol — Statua lui Cuza-Vodă. Eugeniu Revent — Rugăciune (versuri). În noapte (versuri). Teodor T. Burada — Teatrul în Moldova (Stagiunea din 1847-48. Clopotarul dela Sf-tul Pavel. Teatrul din galați). Romulus Sevastos — Geografie pitorească (Dobrovăț Codăești) A. D. Xenopol — Rolul boierimei dintre Drăculești și Dănești. Dr. T. Nicolau — Straturile de argilă în care se sapă tunelul dela Berești. Dr. G. Milețiu — Pagini sângeroase din Istoria Peninsulei Balcanice. Arhiereul Narchis Crețulescu — Inscriptiile S-tei Mănăstiri Neamțu (în're cari și inscripția de pe coroana portretului Mitropolitului Veniamin Costache, care se află în biserica S-tu Gheorghe din M-rea Neamțu. N. Rădulescu-Niger — Pe Rin (versuri). Emilie Ollivier — Căderea lui Cuza. Dări de samă: Dimitrie G. Longinescu — Considerațiuni generale asupra terenului arabil al Moldovei de Eugeniu N. Giurgea. Ilustrațiuni: N. Grigorescu — Primăvara (tablou în proprietatea d-lui Dr. I. B. Yung); Dimineața de vară.

„Românul din Ardeal”, revistă literară-illustrată, apare lunar în București, sub direcția d-lui I. Cioica-Abrud. Primredactor: D. St. Vasilescu-Portos.

Am primit numărul 3, cu sumarul următor: I. Cioica-Abrud — Din țara Moților (amintiri). Ion Minulescu — Cele care plânge (poezie). D. St. Vasilescu-Portos — Sabia cu două tăișuri (nuvelă). N. Russu-Ardeleanu — Cu graiul străbunilor noștri (poezie). Mihail Sfetcu — Cu gândul dus (poezie). S. Oprescu — Mănăstirea Sadova. Portos — Noaptea pe Mare (poezie). Anatole France — Insula Pinguinilor (traducere). Șt. Ilie Vasilescu — Ratele (cuplet). Th. Ttoenescu — Vis... (poezie). D. Nichifor — Cărturăreasa (comedie). Bibliografii. — Ilustrațiuni. — Poșta redacției.

#### Poșta redacției.

D. B. (I. Cl.) „Alegători primitivi” e o traducere nenorocită și absolut greșită. Nemțescul „Urwähler” și unghurescul „Ösválasztó” indică alegători *indirecți*. Cuvântul *primitiv* are un înțeles cu totul strein. Francezii îi zic „électeurs primaires” și „élection primaire”; Italienii: „i primi elattori” și „elezione indiretta”, „elezione a due gradi”.

Românește se traduce prin urmare, sau prin: „alegători *indirecți*” sau „alegători *primari*” (avem școală pri-

mară, secundară etc), dar nicidecum prin alegători *primitivi*.

Numărul reclamat vi s'a trimis.

D-ra X. Fiindcă țineți atât de mult, vă publicăm cele două poezioare, cu mici modificări:

Domnului E. Victor.

Nu cred că sânt frumoasă eu  
Nici nu mă cântă trubadurii  
Nici nu-s precum visezi mereu:  
O zână a pădurii...

Dar am o altă calitate:  
Gurița mi-e nițel cam rea  
Și-ți dau un sfat, stimate frate:  
Ferește-te cât poți de ea!...

Apel către domnișoarele române din Sibiu.

Prin aceasta eu provoc  
Toate „doamnele” din loc  
Să se gate de război  
Căci e ziua cea de-apoi.

Să scăpăm orașul  
De acel harp  
Ce dela o vreme  
Ne-a venit pe cap.

Și în loc de tunuri  
Pușcă, lance, spadă —  
În bucăți să-l facă  
Bombe de zăpadă!..

D-ra X, Sibiu.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.

Red. responsabil: DEMETRU MARCU.

## Cassa de păstrare (reuniune)

în Săliște.

Primește depuneri spre fructificare pe lângă un termen de anunț scurt cu 4%, pe lângă un termen de anunț mai lung cu 4½%, iar depuneri mai mari cu 5%.

Darea de camete o plătește institutul.

Depuneri și ridicări se pot face și pe cale poștală cu cecuri.

Imprumuturi acoardă pe cambii, pe obligațiuni cu caventați, pe ipotecă precum și ca credite de Ctcurent pe lângă asigurarea ipotecară sau hârtii de valoare (acții și efecte publice).

Etalonul de interese variază între 8% și 6% netto după mărimea împrumutului și asigurarea oferită.

2-20

Direcțiunea.

Banca de asigurare

# „TRANSSYLVANIA”

— din Sibiu —

intemeiată la anul 1868

în Sibiu, str. Cisnădiei Nr. 5 (edificiile proprii).

Fonduri de întemeiere și de rezervă 2.161.399-11 cor.

asigurează în cele mai avantajoase condiții:

**contra pericolului de incendiu și exploziune,**

edificii de orice fel, mărfuri, mobile, vite, produse economice etc.

**asupra vieții**

în toate combinațiile: capitaluri pentru cazul morții, asigurări de zestre, de copii, de studii, rente pe viață etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului scadent la decedare.

Valori asigurate contra incendiului:  
95.816.412 — coroane.

Capitaluri asigurate asupra vieții:  
9.882.454 — coroane.

Dela întemeiere s'au solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4.484.278-83 coroane.

pentru capitaluri asigurate pe viață 4.028.113-12 coroane.

Oferte și orice informațiuni se pot lua dela: Direcțiunea în Sibiu, str. Cisnădiei Nr. 5, etagiul I, curtea I, și la agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea-mare, dela subagenții din toate comunele mai mari.